

Niels Bjerre-Poulsen
Vietnamkrigen. En international historie
Gyldendal 2015
380 sider ill.
kr. 350

Det hører til sjældenhederne, at vi på dansk og skrevet af en dansker kan præsentere en bog, hvis væsentligste fejl grundlæggende er, at den ikke umiddelbart er tilgængelig for et internationalt læserpublikum. Oven i købet om et emne, der som sårfeber stadig hjemsøger den vestlige verden hver gang, der skal tages stilling til indgreb i store internationale konflikter.

I begyndelsen af min studietid, det vil sige i starten af 1960'erne, var jeg meget optaget af en bog med titlen *The Ugly American*, skrevet af amerikanerne Eugene Burdock og William Lederer og udkommet 1958. Bogen beskriver i fiktiv form USA's svindende magt i Sydøstasien og dets nederlag i det, der er blevet kaldt "the battle for hearts and minds". Et nederlag, der ifølge bogen skyldtes amerikansk arrogance og inkompetence samt manglende kendskab til de lokale samfund og deres kultur. Bogen blev et par år senere også filmatiseret. Dermed var alle sikre på det, vi naturligvis for længst havde anet. Nemlig, at bogens fiktive stat Sarkhan refererede til virkelighedens Vietnam og den krig, landet længe havde været involveret i der.

Vietnamkrigen varede fra sidste halvdel af 1950'erne til 1975. Krigen blev en sejr for Nordvietnam og Vietcong og endte med et genforenet Vietnam under et kommunistisk styre. Krigen kan ses som en koldkrigskonflikt mellem USA og dets allierede på den ene side og Sovjetunionen, Kina og Nordvietnam på den anden. Eller som en borgerkrig mellem kommunistiske og anti-kommunistiske vietnamesiske parter.

Vietnamkrigen fyldte meget i 1960'ernes offentlighed. Ganske vist blev den forsøgt monopoliseret som 1968-generationens projekt og dens alibi for billedet af USA som roden til alt ondt. Men krigen gjorde ondt på alle reflekterende mennesker. Ingen tvivl om det. Det måtte den gøre i hvert eneste tænkende menneskes hverdag og tankegang. Krigen fyldte desuden meget på såvel mediernes nyhedsflade som på debatsiderne. Alle havde vi en mening om Vietnamkrigen – mere eller mindre kvalificeret. Også i eftertiden har den konstant udgjort den baggrund, som skiftende amerikanske præsidenter har

måttet gøre deres beslutninger afhængige af. Vietnamkrigen er givet også med i beslutningsgrundlaget, når nutidens Barack Obama afviser amerikansk deltagelse i en landkrig – hvad enten det er i Syrien eller mod Islamisk Stat i Irak.

Under fejringen af 150-året for "1864" sidste år blev nederlaget ofte kaldt sårfeber. På samme måde kan man sammenligne Vietnamkrigens arv med min generations sårfeber i det amerikanske samfund. Samtlige præsidenter siden Nixon har haft krigen som bagtæppe, når der skulle tages store udenrigspolitiske beslutninger. Et utal af bøger, film og sange har haft krigen som tema.

Nærværende bogs forfatter, Niels Bjerre-Poulsen (f. 1959), er kandidat i historie og amerikanske studier fra Københavns Universitet. Han har desuden en ph.d.-grad fra Santa Barbara University California. Efter en ansættelse på CBS er Bjerre-Poulsen i dag som lektor knyttet til Center for Amerikanske Studier på Syddansk Universitet Odense. I offentligheden er han primært kendt som en flittig, overordentlig saglig og vidende skribent og som en ofte anvendt radio- og tv-kommentator, når amerikansk historie eller aktuel politik kræver en udredning. Og hvor hans sindige og redelige vurderinger borger for faglig indsigt og kvalitet.

Først lidt tal til illustration af Vietnamkrigens omkostninger. Selv om de var enorme – både for vietnameserne og for de amerikanske tropper – så kan de naturligvis ikke måle smerten, savnet eller sårenes dybde. Næsten 3 mio. vietnamesere mistede livet. 800.000 i kampene mod den franske kolonimagt 1945-54, 2 mio. i årene 1960-75. Hele 1,4 mio. vietnamesere havde fået alvorlige fysiske mén, mens 300.000 var meldt savnet. En halv million børn var blevet forældreløse. Hele 60% af alle landsbyer i Sydvietnam, det vil sige 9.000, var ødelagt. Dertil kom langvarige miljømæssige konsekvenser, bl.a. på grund af anvendelsen af Agent Orange og andre afløvningsmidler. De og andre giftstoffer forblev i jorden og påførte efterfølgende i mange år dyr og mennesker alvorlige skader. Et unaturligt stort antal spontane aborter og børn født med handicap forekom i mange år. Og sådan kunne man blive ved.

Også de amerikanske tab var betragtelige. I alt 2 mio. amerikanske tropper havde gjort tjeneste i Vietnam - 58.000 af dem døde derude, mens 270.000 var blevet såret og 21.000 havde fået varige mén. Også amerikanerne havde været udsat for Agent Orange. Hele 39.000 Vietnam-veteraner med kræft eller neurologiske sygdomme anlagde efterfølgende sag mod den amerikanske stat. Og sådan kunne man blive ved, også med de ikke-målelige følger. Blandt andet den prisbelønnede og stjernespækkede filmsucces *Deer Hunter* fra 1978

illustrerer netop det umålelige så fremragende og følsomt.

Såvel tidspunktet for krigens start som dens afslutning kan diskuteres. Og det gør forfatteren. Hvornår startede den, og hvornår sluttede den? Skal den spores helt tilbage til det franske kolonistyre, hvis fallitbo USA gradvist overtog i løbet af 1950'erne, eller startede den først i det øjeblik, John F. Kennedy eskalerede krigen med indsættelse af specialtropper i begyndelsen af 1960'erne? Eller, da efterfølgeren Lyndon B. Johnson, hvis store socialprogram gik i vasken som følge af krigen, massivt satte landtropper ind i størrelsesordenen over en halv million mand? Sluttede krigen, da amerikanerne trak deres tropper ud i 1973, eller først da Saigon overraskende hurtigt faldt den 30. april 1975? Eller er den fortsat i gang – nu blot med krigens spøgelsesaktører? Eller sagt på en anden måde: Hvilke konsekvenser havde Vietnamkrigen for verden og for Amerika?

Det er blot nogle af de mange spørgsmål, som Niels Bjerre-Poulsen stiller i sin murstenstunge bog. Og søger svar på – kritisk og i en stadig dialog med den internationale videnskabelige litteratur. Et citat fra bogen:

”Hvordan forstår man bedst Vietnamkrigen? Som en national befrielseskrig? Som en borgerkrig? Som en del af en global ideologisk kamp mellem to forskellige samfundsmodeller i Den Kolde Krigs tid? Eller som en styrkeprøve mellem supermagterne gennem ”stedfortrædere”? Gennem 30 år, fra 1945 til 1975, var Vietnamkrigen alle disse ting, og undervejs blev den desuden en katalysator for andre begivenheder i verden, først og fremmest blev den med udbruddet af Den Kolde Krig en vigtig brik på det store internationale skakbræt. Det var hverken Vietnams beliggenhed eller økonomiske rolle, der dikterede det. Nationen blev først og fremmest en central kampplads, fordi USA, Sovjetunionen og Kina bestemte sig for, at den skulle være det. I de følgende årtier skulle mange af motiverne for krigen findes helt andre steder end i Indokina, (side 9).

Vietnamkrigen blev også på mange andre punkter aldrig blot et fjernt minde. Den var i årene efter krigens afslutning i 1975 konstant nærværende i den amerikanske politiske debat. Det var den krig, alle politikere måtte forholde sig til, hver gang de argumenterede for anvendelse af militær magt. De skulle for eksempel argumentere for, hvorfor en mulig intervention ikke ville udvikle sig til et nyt Vietnam. Frygten gjaldt ikke blot risikoen for igen at sidde fast i et militært hængedynd langt fra hjemlandet. Den gjaldt også risikoen for, at en krig ville forgifte nationens politiske liv på samme måde, som Vietnamkrigen havde gjort. Vietnam var blevet et begreb, lige så meget som det geografisk var et land. Bare ordet gav associationer, ikke blot til død og ødelæggelse, men også

til bristede illusioner, national splittelse samt til bittert og ydmygende nederlag.

Forfatteren maler med bred pensel. Kalder i undertitlen sin bog ”En international historie 1945-1975”. Han nøjes ikke snævert med Vietnam-USA krigen, men beskriver udførligt Sydøstasiens historie gennem 30 år og skitserer historien om regionen som fransk koloni siden 1880’erne. Resultatet er, at læseren får en fin og grundig introduktion til det, der egentlig er bogens ærinde.

Den er ikke blot tung i vægt. Den er også såvel vigtig som vægtig. Bjerre-Poulsens saglige, sindige og ikke mindst troværdige stil fra hans tv-optræden genfindes i bogen. Hver en sten vendes, hver en kilde og hvert et argument vendes og drejes, et utal af bøger citeres og inddrages i argumentationen. Til stadighed er forfatteren i frugtbar dialog med sine mange kilder samt med den internationale forskning. Alligevel savner man ind imellem den alt for beskedne Bjerre-Poulsens mening og konklusion mere skarpt trukket op. Selv om der spredt i det store og righoldige noteapparat forekommer vurderinger af det anvendte materiale, herunder litteraturen, havde det været godt med en samlet vurdering af bogens grundlag. Den rundes i øvrigt af med et omfattende og nyttigt register.

Kære læser, studér denne bog og bliv klogere på historien og ikke mindst samtidshistorien. Den store monografi fortjener ikke blot dig, men også et stort internationalt læserpublikum som læsere. En bedrift af de store og sjældne. Måske er en oversættelse til engelsk allerede på vej. Vi kan håbe, og i mellemtiden nyde den begavet illustrerede danske udgave.